

De Hommel

CONTACTBLAD IVN Hardenberg - Gramsbergen

40 JAAR

In dit nummer:
Veel foto's
Veel IVN nieuws
Een nieuwe redactie

BELEEF DE NATUUR!

heijink

BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

MARKT 23 7772 AE HARDENBERG T 0523-261 392

Wij adviseren u graag over uw verzekeringen, uw hypotheek en bij de aan- en verkoop van uw woning!

VRIELING

- Verzekeringen
- Makelaardij
- Hypotheken
- Bankzaken
- Pensioenen
- Arbodienst

Dedemsvaart | Hardenberg | Zwolle
0523 - 28 27 26 mail@vrieling.nl vrieling.nl

Kurk en Fineervloeren | Behang | Houten vloeren
Kamerbreed Tapijt | Meubelstoffering | Laminaat
Gordijnen en Raamdecoratie | Interieuradvies
Karpetten | Vinyl en Marmoleum

voor de totale woonbeleving...

Gramsbergerweg 62 Hardenberg
Tel: 0523 - 261 234
www.woonwinkelramaker.nl
info@woonwinkelramaker.nl

Autobedrijf Gebr. Veurink
Rheezeweg 40a
7771 TG Hardenberg
0523-264456
www.autoveurink.nl

"Bloemenhuis
Linz"

Voorstraat 46 - Hardenberg - Tel. 0523 - 26 35 53
info@bloemenhuislinz.nl - www.bloemenhuislinz.nl

www.misker.nl

Twee ijzersterke merken onder één dak

Voorwoord

Beste IVN-ers.

Terugkijkend op de zomer hebben we kunnen genieten van heerlijk weer. Veel wandelingen en fietstochten waren mogelijk. Nu de herfst is gekomen en de bladeren rijkelijk vallen is het nog steeds genieten.

Het 1000-soortenproject Vechtpark blijkt een succes! In 2019 werden er net iets meer dan 1000 soorten gespot, nu zijn het er al 1500! Veel speurneuzen en experts hebben meegedaan en er is nog een anderhalve maand te gaan. Wie weet wat het nog oplevert.

Gedenkwaardig is wel dat dit nummer nog onder de redactie van Cock en Jacqueline tot stand is gekomen. Zij stoppen er na vele jaren mee en dat is heel begrijpelijk. Jacqueline heeft een heel heftige tijd met een ingrijpende hartoperatie achter de rug. Vanaf deze plaats willen wij hen hartelijk bedanken voor hun inzet en het verzorgen van De Hommel. Tenslotte is het een belangrijk visitekaartje in de samenleving!

Gelukkig heeft de oproep om vervanging resultaat gehad. Nu André Kok met pensioen is wil hij zich graag inzetten voor het IVN, vooral in de organisatorische zaken. André neemt niet alleen de redactionele taken over. Ook de ledenadministratie van Janny Leenheer. Ook Janny heeft zich jarenlang ingezet op veel vlakken. De Plantenwerkgroep zal ze niet gauw laten schieten, maar het papier en digitaal werk met Procurios kan ze nu met een gerust hart loslaten. Janny, hartelijk dank! En André, succes met de bezigheden, een hele uitdaging. Wie André kan en wil ondersteunen kan contact opnemen.

Nu we toch een keer bezig zijn kan het volgende er ook nog wel bij. Ons kersvers bestuurslid Wijnand Lodder heeft ook moeten besluiten zich terug te trekken als adviserend bestuurslid. Jammer, maar helaas. Wijnand, bedankt voor je positieve inzet. Nu bekruipt mij het gevoel van het liedje over de tien kleine nikkertjes (excusez le mot!) 'en toen waren er nog twee' . . . Twee bestuursleden is een hele smalle en kwetsbare basis om een afdeling van het IVN in stand te houden. Gelukkig hebben we een aantal zelfsturende werkgroepen! Dank daarvoor. Maar toch, een goed verstaander heeft aan een half oor genoeg.

Ik wens jullie allemaal een fijne wintertijd, blijf genieten van de wintergasten in uw tuin.

Jan van Hoek

Colofon

De Hommel

Afdelingsblad van de IVN afdeling
Hardenberg / Gramsbergen.
29ste Jaargang, nummer 2-2024

Secretariaat:

E-mail: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Redactieadres:

Markfluwerhof 2, 7694 DA Kloosterhaar
E-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Redactieleden:

Cock en Jacqueline Slootweg.

Drukker:

Editoo B.V. te Arnhem.

Aan deze uitgave werkten mee

Albert Jan van Hoek, André Kok, Britta Schmidt, Het Bestuur, Inneke Rood, Jacqueline Slootweg, Jan van Hoek, - Jari Kampjes, Lydia de Waard-Levöleger, Marlis Hoek, Ronald Halfwerk, Wendy Langemaat, Werkgroep Natuuronderhoud, Wiebe Tolman

Inhoudsopgave

- 3 Voorwoord, Colofon, Medewerkers, Online actief
- 4 Vechtanjer keert terug in Gramsbergen
- 5 vervolg: Vechtanjer keert terug
- 6 IVN Tuinkalender
- 7 vervolg: IVN Tuinkalender / Werkgroep Nachtvinders
- 8 vervolg: Werkgroep Nachtvinders / Weetje Bedankt / Laatste Hommel voor mij
- 9 Waterdiertjes vangen bij de Koppel
- 10 Mooie foto van Ronald Halfwerk
- 11 1000 soorten Vechtpark
- 12 Geen natuur voor mij / Nieuwe redactie
- 13 Werkgroep Natuuronderhoud
- 14 Expeditie Nieuwe Gezichten
- 15 Wijsheid in de dop
- 16 Werkgroep Paddenstoelen
- 17 Inleveren kopij / Welkom
- 18 Het bestuur / Werkgroepen

Online actief op:

<http://www.ivnhardenberg.nl>

<https://ivnhardenberg.waarneming.nl>

<https://www.facebook.com/IVNHardenberg>

<https://www.facebook.com/groups/natuurinhardenberg>

Bij de voorpagina

Groene specht in de Koppeltuin

Foto: Bert Jonkhans

Vechtanjertje keert terug in Gramsbergen

De vechtanjertje, officieel de steenanjer geheten, is het symbool van het Vechtdal. Een prachtig roze tot donkerrood bloeiend anjertje met een bescheiden hoogte van 20-45 cm. Bij Gramsbergen, in een stuk nieuwe natuur langs de Vecht, doen vrijwilligers van IVN Hardenberg/Gramsbergen er alles aan om het plantje weer terug te brengen.

Jan van Hoek, voorzitter van IVN Hardenberg/Gramsbergen, staat al op me te wachten op deze zonovergoten vrijdagmiddag. Naast zijn fiets met maar liefst twee harken. "Ik heb alles bij me om nu vechtanjertjes te kunnen zaaien", zegt hij met een opgewekte glimlach, "Vorige week wilden we dat al doen tijdens de feestelijke opening van de herinrichting van het gebied. Maar de regen kwam die dag met bakken uit de lucht, het was veel te nat. We moesten het zaaien uitstellen."

Nieuwe natuur

We steken de weg over en lopen langs een kleine haven en een groot veld met prachtige, nieuwe speeltoestellen. Jan: "De afgelopen twee jaar ging dit gebied tussen de Vecht en het stadje Gramsbergen letterlijk op de schop. Voor die tijd werden hier mais en aardappelen verbouwd. Provincie, waterschap en gemeente ontwikkelden, samen met de bewoners van Gramsbergen, een herinrichtingsplan met de naam Vechtrijk Gramsbergen. De rivier kreeg meer ruimte, Gramsbergen weer verbinding met de Vecht. IVN Hardenberg/Gramsbergen had zitting in de klankbordgroep en kon zo ook meepraten. Wij zagen kansen om in dit gebied de biodiversiteit te vergroten en ook om de vechtanjertje weer terug te brengen."

Begin van de Vecht

Eerst even losharken

Mini-Vecht en nevengeul

Nu de werkzaamheden zijn afgerond, kun je hier wandelen door twee verschillende, maar onderling wel verbonden deelgebieden. Dicht tegen de stadskern aan ligt het 'Stadsfront', ingericht voor 'beleven, spelen en verblijven'. Naast de haven is er een prachtige tokkelbaan en een 'mini-Vecht' waar je met water kunt spelen. Wat verder van de bebouwing ligt een heel ander gebied, met een veel ruigere begroeiing. Dit deel is ingericht om de natuur zoveel mogelijk kansen te geven maar ook agrarisch natuurbeheer mogelijk te maken. Hier vind je dan ook de nieuwe nevengeul van de Vecht, een smalle beek waarin het water meer stroomt dan in de Vecht zelf. Het is een onderdeel van het project 'Swimway Vecht(e)', een project om waterorganismen meer stroomopwaarts te krijgen. In dit gebied moet je zijn voor de vechtanjertje.

dan inzaaien

Het gebied dat mag verwilderen

Zandbed voor de vechtanjer

Jan stapt voor me uit, door het hoge ruige gras en wijst op koninginnekruid en uitgebloeid tandzaad. “De vechtanjer hoort hier echt thuis”, vertelt hij, “Ze houdt van voedselarme, zandige graslanden. Die ontstaan als de rivier buiten haar oevers treedt. Om de vechtanjer terug te krijgen stelden we voor om hier een 20 cm hoog zandbed aan te leggen. Maar dat wilde het waterschap niet, een verhoging zou de waterbergingsfunctie van het gebied belemmeren. Maar projectleider Marion Geerink bedacht een goed alternatief. Stroken land waar rijke teelaarde was afgegraven, werden opgevuld met zand dat vrijkwam bij het graven van de nevengeul. Zo kregen we zonder te verhogen toch een zandige ondergrond.

Zaaien is simpel

Jan stopt bij een kale plek. Het is tijd om aan het werk te gaan. Hij pakt zijn hark, rult de grond wat op en vermengt in een bakje het zaaigoed met zand. “En dan is het simpelweg gewoon uitstrooien”, zegt hij. “Vorig jaar deden we dit ook. Maar kort daarna stond het gebied zo’n twee maanden volledig onder water. We dachten dat alles was weggespoeld. Maar dat bleek mee te vallen. In juli ontdekten leden van de plantenwerkgroep IVN Hardenberg/Gramsbergen tijdens hun inventarisatie toch al vechtanjers. Binnenkort zaaien we ook nog een streektuinmengsel met soorten als blauwe knoop, korenbloem, slangenkruid en vlasbekje. Het gaat hier prachtig worden.”

Wim Wolthuispad

Wil je naar de nevengeul en het ruige, bloemrijke grasland bij Gramsbergen? Volg vanaf de speelplek met de tokkelbaan het brede graspad, het Wim Wolthuispad. Het is een verlengstuk van het bekende Vechtdalpad, je kunt zo zelfs helemaal naar het Duitse Laar wandelen.

Verhaal geschreven door: Britta Schmidt

Foto's: Britta Schmidt

Foto Vechtanjer: Mark Zekhuis

Lekker wandelen

IVN Tuinkalender

Januari

- ☐ Voer de vogels bij
 - ☐ Maak de vijver (gedeeltelijk) vorstvrij
 - ☐ Zet waterbakjes neer voor vogels en vervang deze regelmatig als het vriest
 - ☐ Maak een takkenril van snoeihout
 - ☐
 - ☐
- Beleef tip: Doe in januari mee aan de Nationale Tuinvogeltelling!

Februari

- ☐ Strooi compost
 - ☐ Geef potplanten water
 - ☐ Voer de vogels bij
 - ☐ Zet waterbakjes neer voor vogels en vervang deze regelmatig als het vriest
 - ☐ Snoei fruitbomen
 - ☐
 - ☐
- Beleef tip: Ontdek de eerste sneeuwvlokjes, krokussen en narcissen in je tuin.

Maart

- ☐ Snoei de heg, dit is het laatste moment! Hierna start het broedseizoen voor de vogels
- ☐ Zaai kale plekken op je gazon in
- ☐ Begin met het inzaaien van groenten in de moestuin
- ☐ Verwijder uitgebloeide bloemen en stengels uit bloemenborders
- ☐ Maak een hoopje of rommelhoekje van oude bloemen en stengels
- ☐ Optioneel: snoei klimplanten zoals klimop, kamerfoelie en rozen
- ☐
- ☐

April

- ☐ Bemest de grond waar je vaste planten hebt staan
 - ☐ Maak klimplanten vast
 - ☐ Zaai eenjarige planten
 - ☐ Snoei vlinderstruiken
 - ☐
 - ☐
- Beleef tip 1: Geniet van de vogels die zingen en druk zijn met nestjes bouwen in struiken en hagen of in hun nestkastje.
- Beleef tip 2: Doe mee aan de Nationale Bijentelling

Mei

- ☐ Geef regelmatig water aan nieuwe planten en zaailingen
 - ☐ Als de vrieskou uit de lucht is, kunnen de eerste zomerbloeiers de grond in
 - ☐ Optioneel: knip late zomerbloeiers terug zodat ze voller worden
 - ☐
 - ☐
- Beleef tip: De hosta's piepen met hun paarse punten uit de grond.

Juni

- ☐ Plant winter- en zomerbloeiers
 - ☐ Maak de klimplanten vast
 - ☐ Vul het waterbakje voor vogels
 - ☐ Optioneel: verwijder dode bloemen
 - ☐ Optioneel: kruidenrijk gras maaien
 - ☐
 - ☐
- Bestel in juni je Tuiny Forest of Tuiny Poel!

Juli

- ☐ Geef de planten bij droogte voldoende water, bij voorkeur in de late avond of vroege ochtend
 - ☐ Vul het waterbakje voor vogels
 - ☐ Pluk bessen zoals rode bes, aalbes, zwarte bes en framboos
 - ☐
 - ☐
- Beleef tip: Doe deze maand mee aan de Tuinvlindertelling.

Augustus

- ☐ Vul de vijver bij (bijvoorbeeld vanuit de regenton)
- ☐ Blijf de planten die dat nodig hebben water geven. Liever één keer veel dan vaak een beetje, zodat de plant dieper gaat wortelen
- ☐ Zaai twee- of meerjarige bloemenmengsels
- ☐
- ☐

September

- O Laat de uitgebloeide bloemen staan
 - O Plant voorjaarsbollen
 - O Gooi een net over je vijver heen doen om vallende bladeren op te vangen
 - O Maai kruidenrijk gras
 - O Leg een natuurlijke vijver aan
 - O
 - O
- Beleef tip: De herfst begint langzaam, bloemen verwelken en vallen op de grond.

Oktober

- O Maak gebruikte nestkastjes schoon
 - O Hang nestkasten op voor volgend jaar
 - O Maak vogelvoederplanken schoon
 - O Plant vaste planten in de herfst
 - O Laat losse bladeren liggen zodat insecten zich eronder kunnen verschuilen
 - O
 - O
- Beleef tip: Tel bodemdiertjes tijdens de Bodemdierendagen

November

- O Plant voorjaarsbollen
 - O Plant boompjes en heesters met kale wortel in de periode november tot en met maart
 - O Optioneel: voer vogels bij
 - O
 - O
- Beleef tip: Herfstbloeiers zorgen voor kleur! Maak een herfstwandeling door eigen tuin.

December

- O Snoei de bomen
 - O Bescherm vorstgevoelige planten met bijvoorbeeld jute doeken of oude lakens
 - O Optioneel: voer vogels bij
 - O
 - O
- Beleef tip: Met snoeihout kun je een ‘insectenhotel’ maken. Als je nu zo’n kast(je) maakt, wordt dat volgend jaar gegarandeerd bewoond

Nachtvlinders in het Vechtpark

Voor dit jaar hadden we, net als in 2019, ons ten doel gesteld om 1000 verschillende soorten flora en fauna waar te nemen in het Vechtpark. Door diverse keren in het Vechtpark te nachtvlinderen hoopten we een forse bijdrage te kunnen leveren aan dat aantal. We zijn in januari al direct begonnen met wat mijnen van diverse nachtvlinders te zoeken. Dat zijn vraatsporen tussen de onder- en bovenkant van blad, waar een klein rupsje een spoor achterlaat van weggevreten bladgroen. Ook hebben we in februari en

Foto: Gekeaagde wespvlinder

Foto: Espanblad

maart al een aantal keer met smeer (zoetigheid van appelmoes, stroop, etc) nachtvlinders gelokt bij het Brandesveldje. Daarbij maakten we soms gebruik van een LepiLED, een speciale lamp om nachtvlinders aan te trekken. Vanaf eind maart zijn we maandelijks gaan nachtvlinderen met felle lampen bij De Koppel. Zo langzamerhand hadden we al een mooie lijst opgebouwd van nachtvlinders die vooral in de winter en het vroege voorjaar vliegen. Ook kwamen er op

het licht vaak veel andere insecten af en konden we op die manier nog meer soorten toevoegen van het 1000 soortenjaar. Er is tevens enkele keren gebruik gemaakt van feromonen, een soort seksloktstof die de geur van vrouwtjes benaderd en waar mannetjes op af komen. Op die manier hebben we eveneens al een mooi aantal van de zeldzame wespvlinders waargenomen. Op 25 mei hebben we een biodiversiteitsdag georganiseerd in het Vechtpark, waarbij we met diverse activiteiten gezocht hebben naar bijen, het onderwaterleven en 's avonds naar de nachttactieve insecten. Rond middernacht hadden we toen al de 1000 verschillende soorten geregistreerd en was ons doel eigenlijk al behaald. Maar we zijn in de maanden daarna fanatiek doorgegaan. We hebben ook enkele zeldzame nachtvlin- ders waargenomen zoals espenblad, zwartpuntvolgeling en pruimenmot. Daarnaast zagen we ook nog een triangel- bladroller, een zeer zeldzame soort die in Nederland alleen langs een deel van de Vecht voor komt. Uiteindelijk zitten we al op meer dan 300 nachtvlin- ders die we in het Vecht- park hebben waargenomen in 2024.

Tekst en foto's: Jari Kampjes

Weetje

De Havik (*Accipiter gentilis*) is een grotere broer van de sperwer en de gelijkenis in kleur en tekening tussen deze beide soorten is groot. De lichamelijke proporties zijn bij de havik echter gemiddeld 20 cm groter. Ook bij deze soort is het manne-

tje kleiner dan het vrouwtje. Het kleinere en rankere formaat komt het mannetje bij de jacht goed uit, terwijl het vrouwtje door het wat grotere lichaam haar jongen beter kan beschermen en warm houden.

De havik is een snelle stootvogel, die van grotere hoogte in de lucht neerploft op z'n prooi. Het zijn vooral duiven die op z'n menukaart staan. Niet alleen houtduiven maar helaas ook postduiven. Vroeger was het houden van een havik voorbehouden aan de adel. Hier duidt de wetenschappelijk naam ook op: *gentilis* = edel. En was het niet gravin Jacoba van Beieren die rond het jaar 1420 met een stel edelen op "valkenjacht" ging? Hiertoe gebruikte men twee snelle ja- gers, te weten de slechtvalk en de havik. Het zij zo.

Wiebe Tolman

De redactie wenst u allen een warme winter met elkaar en voor 2025 een goede gezondheid en een mooi natuurjaar.

Bedankt

De redactie bedankt alle adverteerders die het afgelopen jaar met hun bijdrage De Hommel mede mogelijk hebben gemaakt.

Laatste Hommel voor mij

Zoals medegedeeld op de algemene ledenvergadering van 24 april 2024, stoppen wij per 1 januari 2025 met het maken van de Hommel.

We hebben het altijd met plezier gedaan, maar deze beslissing is weloverwogen genomen.

Jacqueline is niet goed, heeft het aan haar hart en is dus niet bij machte om zich in te zetten voor de Hommel. Ik heb geen zin om het alleen te doen en daarbij komt ook nog dat ik elke keer moet zeuren om kopij. Het is tenslotte een blad voor de werkgroepen. Wat hebben zij gedaan en wat zijn de plannen.

Dat gezeur om kopij stuit me nog het meest voor de borst. Er zijn heel veel werkgroepen en daarvan krijg je maar mondjesmaat iets van binnen.

Maar al met al ben ik blij dat de Hommel blijft verschijnen en de volgende redacteur in de persoon van André Kok de Hommel gaat overnemen.

Een groet van Cock Slootweg

Waterdiertjes vangen bij de Koppel

Op vrijdag 26 juli was het weer zo ver. Waterdiertjes vangen door kinderen van 6 tot 10 jaar oud. Deze activiteit wordt meerdere keren per jaar georganiseerd en is een samenwerking tussen de Koppel en het IVN.

Marlis Hoek en Ineke Rood begeleiden de kinderen bij het vangen en determineren. Ruim voordat het begint bekijken we de toestand van de vijver. Soms hebben jongelui daar enorm veel troep achtergelaten, zoals lege flessen. Dat moet dan eerst worden opgeruimd. Deze dag ging het om de waterstand en de ruimte die overbleef om met de schepnetjes door het water te woelen. De waterstand was heel hoog, de zittingen van de bankjes kwamen maar net boven het wateroppervlak uit. Dat betekende dat we meer plekken moesten vinden om te hengelen en dat lukte. Dankzij de hoge waterstand waren er meer poeltjes ontstaan. Zo konden we de 10 deelnemertjes verdelen in drie groepjes. Voor de gelegenheid bleven er ook wat ouders voor wat extra toezicht.

Marlis begint meestal met een proefje om de waterkwaliteit, bij benadering, te bepalen. Die bleek redelijk gezond. Het vissen met de schepnetjes kon beginnen. Marlis doet de kinderen ook nog even voor hoe ze de netjes in het teiltje met water kunnen legen. De regen begon helaas ook. De kinderen lieten zich niet hinderen en gingen gewoon enthousiast door. Ze vingen: Poelslakjes, Bootsmannetjes, een Waterscorpioen, een Watermijtje, Schaatsenrijdertjes, enzovoort. Gewoonlijk wordt het vangen afgesloten door het samen bekijken van de vangst. Helaas was een groot deel van de kinderen al vertrokken. Met het resterende groepje werden de teiltjes voorzichtig in het water geleegd.

Al met al was het weer een geslaagde ochtend.

Tekst en foto's: Marlis en Ineke

Op bladzijde 10 een foto van Ronald Halfwerk uit Coevorden, gefotografeerd in Wilsum (Dld)

1000 Soorten Vechtpark, mossen en korstmossen

Zaterdag 19 oktober kwamen 2 leden van de BLWG (vereniging voor mossen- en korstmossenonderzoek in Nederland) naar Hardenberg om daar een mossenexcursie te geven aan een groep van 10 enthousiaste deelnemers.

We startten om 9.30 uur bij De Koppel en werden daar getraakteerd op koffie en lekkers. Er volgde uitleg over het verschil tussen een mos en korstmos. De meeste mensen kennen mossen maar een korstmos is wat onbekender bij het publiek, korstmossen zijn schimmels die hun voeding uit algen halen. Na dit interessante verhaal gingen we naar buiten.

In plaats van de voorspelde hoosbuien was het droog en hadden we af en toe een licht buitje. In een straal van 400 meter rondom De Koppel gingen we op zoek naar (korst-) mossen. Gewapend met loep ging er een wereld voor ons open toen we de mossen van dichtbij bekeken. Zo piepklein als ze zijn werden ze plots een hele wereld op zich. Prachtig! We vonden soorten met namen als: Witte schotelkorst, Kapjesvingermos, Vliegenstrontjesmos en de Gewone haarmuts. Sommige soorten die we vonden hadden we nog niet op de lijst staan voor het 1000-soortenjaar Vechtpark, dat was mooi.

Op moment van schrijven (29-10-2024), zijn er in 2024 66 soorten mossen en korstmossen gevonden in het Vechtpark.

Wil je meer weten over mossen en korstmossen? Kijk dan op : www.blwg.nl

Het 1000 soortenjaar Vechtpark wordt georganiseerd door: IVN Hardenberg-Gramsbergen, NICHE en De Koppel.

Wendy Langemaat.

Foto: Wendy Langemaat

Gewoone haarmos

Geen natuur voor mij

Op 14 augustus werd ik aan mijn hart geopereerd, 3 omleidingen moesten er geplaatst worden. Een zwaar en moeilijk traject zou volgen. We gingen ervoor. Na een weekje ging het mis, een gemene huidbacterie nam bezit van mijn lichaam en doodziek belande ik weer in het ziekenhuis. We waren al aan onze laatste Hommel begonnen, maar een interview zat er niet in.

Het noodlot sloeg opnieuw toe, de bacterie had een nieuw plekje gevonden en met spoed werd ik naar het ziekenhuis in Zwolle gebracht. De details zal ik jullie besparen, maar ik ben door een hel gegaan. Het is nu 8 oktober en ik lig hier nog steeds.

Ik mis de boswandelingen met Cock, het geluid van de vogels, die heerlijke geur wanneer het geregend heeft en de tuin gaat zijn eigen weg. Cock en ik zijn sinds 53 jaar ieder op z'n eigen eenzame plekje.

Zo had ik onze laatste Hommel niet voorgesteld, maar ik heb gewoon pech. Na zoveel jaren betrokken te zijn geweest bij de Hommel, de ontmoetingen en het plezier van het maken blijft een fijne herinnering van 18 jaar. De Hommel maken was een leuke klus.

Ik wacht op twee dingen: de hersteloperatie en op de dag dat ik weer naar buiten kan.

*Binnengroetjes,
Jacqueline.*

Twée steenuiltjes aan het zonnebaden.
Foto: Bert Jonkhans

Nieuwe redactie

Ik ben al 13 jaar lid van IVN Hardenberg-Grampsbergen. Toch zal ik nu wat over mezelf vertellen, omdat ik de redactie van de Hommel en de Ledenadministratie voor mijn rekening ga nemen. Ik ben onlangs met pensioen gegaan, dus heb nu daar tijd voor.

In mijn vrije tijd doe ik wat aan volleybal, ik zing bij een popkoor en ik doe aan fotografie. Ik heb er een sport van gemaakt om vogels in vlucht te fotograferen.

In ben van origine een technneut. Ik weet veel van de tech-

nologie van fotografie. Als je een camera wilt kopen, maar je weet niet welke, laat het mij weten.

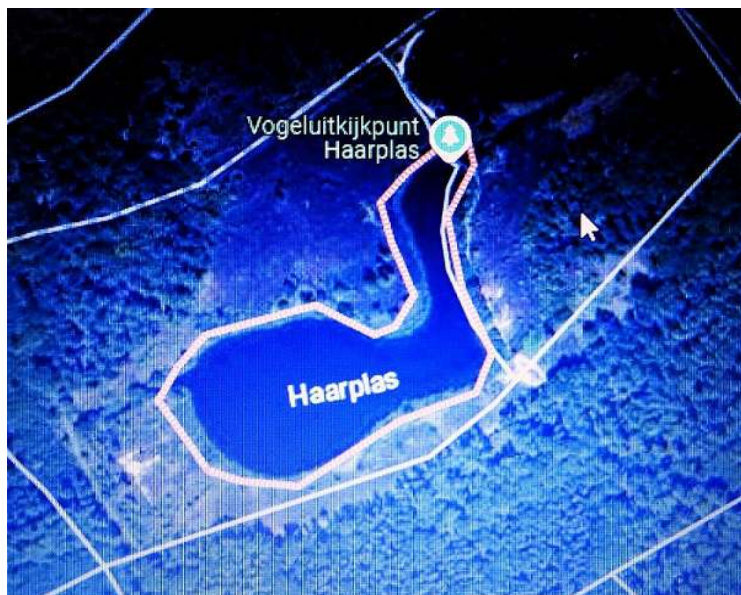
Wat de natuur betreft: ik ben niet iemand die van alle plantjes de namen weet en alle vogelgeluiden herkent, maar ik weet dat de natuur ontzettend belangrijk is voor de mens. De mensheid kan niet zonder de natuur (of het ecosysteem), terwijl de natuur er baat bij zou hebben als de mensheid niet bestond. De mens moet daarom respect tonen voor de natuur. Op dit moment staan vrijheid en hebzucht bovenaan als kenmerken van de mensheid, met het gevolg dat de natuur wereldwijd wordt uitgebuit en alsmaar achteruit gaat. Ik hoop dat we met IVN kunnen bijdragen aan het respect voor de natuur en het bewustzijn bij de mens, om de ecologische achteruitgang een halt toe te roepen.

André Kok

Rondom de Haarplas

In boswachterij Hardenberg ligt, omsloten door heidevelden en bosranden, de Haarplas. De vijver werd aangelegd door werklozen in het kader van de werkverschaffing in de jaren dertig van de vorige eeuw. Door de vorm wordt het ook wel de zwanenvijver genoemd. Op een brugje is een kijkhut gesitueerd. Een markant punt in het idyllische landschap. Van daaruit is de omgeving goed waar te nemen met zicht op het heidegebied en de aangrenzende bosranden.

Om het uitzicht te garanderen is wel onderhoud nodig. Staatsbosbeheer verwijdt hoog opgeschoten berken, Amerikaanse eiken en de gewone vogelkers. Probleem is wel dat er veel zaailingen zijn in het heidegebied, die niet machinaal zijn te verwijderen. Ze wortelen snel en zonder menselijk ingrijpen verandert de heide al snel weer in een bosachtig gebied.

De Werkgroep Natuuronderhoud is gevraagd om de kleinere invasieve en/of niet gewenste soorten te verwijderen. Zo'n klus wordt aangepakt in fasen. Elke keer een gedeelte en volgens de instructies van Staatsbosbeheer. Waar de door Staatsbosbeheer gekapte bomen tijdelijk zijn gedeponeerd vallen alle zaden op de grond. Die blijven liggen en ontkiemen met als gevolg dat er duizenden plantjes omhoogschieten. Die verwijdt de werkgroep hoofdzakelijk handmatig. Op de knieën worden stelselmatig de boompjes uit de grond getrokken. Niet het meest aangename werk, maar wel heel noodzakelijk om het

heidegebied te bewaren voor salamanders, insecten en adders.

Laag aan de grond werken geeft ook zicht op het leven dat naast en onder de heide een plek heeft gekregen. Vol verwondering worden vele paddenstoelsoorten, plantensoorten, mossen en insecten ontdekt. Ze worden benoemd en met elkaar gedeeld. Bij twijfel wordt met behulp van Obsidentify, een app op de telefoon waarmee je wilde dieren en planten kunt herkennen, de ware identiteit vastgesteld. Boven de hoofden klinkt soms een rauw, rollend 'kroa, kroa' als de daar aanwezige raven overvliegen. Op de plas duiken de dodaarsjes onvermoeibaar naar de diepte op zoek naar voedsel. Libellen scheren over het water en naast het zwoegen op de hei is er ook het genieten van het zijn in de natuur en het ontdekken van wat er groeit en leeft.

De doelstelling is om voor dieren en planten van deze biotoop een optimale leefomgeving te creëren. Daar draagt de werkgroep aan bij in de wetenschap dat niet alleen de dieren er baat bij hebben, maar dat de bezoekers kunnen genieten van dit prachtig onderdeel van boswachterij Hardenberg.

Tekst en foto's: Henk van Duuren
Werkgroep Natuuronderhoud

Foto: Een arbeidsintensieve klus

Foto: Handmatig prunus verwijderen

Expeditie Nieuwe Gezichten

Dit is een programma van IVN Overijssel, het professionele bureau van het IVN om de afdelingen te helpen om meer leden actief te krijgen.

Er zijn veel IVN afdelingen die te kampen hebben met een verouderend ledenbestand en het is moeilijk bestuursfuncties gevuld te krijgen. Terwijl natuurwaarden en biodiversiteit zwaar onder druk staan. Insectensterfte is bedreigend voor de voedselvoorziening, biodiversiteit holt achteruit, kruidenrijk grasland verandert in laminaatgras, opwarming heeft grote gevolgen voor weer en klimaat, extreem weer neemt toe.

Mensen en met name IVN-ers doen er toe! Het gaat ons allemaal aan en wij kunnen het verschil maken in ons gedrag, in onze prioriteiten, in ons consumptiepatroon.

Dij deze expeditie komen afgevaardigden van meerder afdelingen uit Overijssel, Gelderland en Flevoland samen om met elkaar verder te komen, elkaar te inspireren. We worden uitgedaagd om manieren te bedenken om onze eigen club nog meer open te stellen voor nieuwe gezichten, inzichten en meningen.

In eerste instantie gaan de coördinatoren, de gidsen en het bestuur aan de slag om er niet alleen over te praten maar ook om plannen te maken voor een vitale afdelingen een groene toekomst.

Leden die zich aangetrokken voelen om echt mee te doen, sluit je aan bij een werkgroep. Namen en adressen zijn te vinden in De Hommel. Wil je een nieuwe werkgroep starten? Prima, kom er mee voor de dag en zoek met anderen het gesprek. Wil je graag natuurgids worden? Bij de website van het IVN kun je je aanmelden voor Ons IVN en heb je een scala aan mogelijkheden. Daarbij wil het professionele IVN-bureau in Zwolle ons helpen, mooi toch?

De gemeente Hardenberg wil gericht aandacht besteden aan herstel van Biodiversiteit en vraagt de inwoners vooral mee te denken, praten en doen. We zorgen er met elkaar voor dat ze niet om het IVN heen kunnen. Word actief.

Jan van Hoek

Wijsheid in de dop

Stel je een eikeltje voor. Het rolt rond in de palm van je hand.
Plant het in de grond en wacht.
Dagen, weken verstrijken.
En dan, een sprietje groen.
Maar dat is nog maar het begin.
Het eikeltje bevat een geheim.
Een blauwdruk voor een machtige eik.
Alles wat nodig is om een eik te maken is verborgen in dat ene zaadje.
Net als een verhaal dat wacht om verteld te worden.
En stel je nu een rol perkament voor, met krullende letters.
Het is een grondwet. Een oude.
Ook ogenschijnlijk eenvoudig.
Maar open het, lees de woorden.
Ze zijn de basis voor een hele samenleving.
Regels en rechten, plichten en vrijheden.
Zoals het zaadje uitgroeit tot een boom, zo groeit de grondwet uit tot een maatschappij.
Maar hoe gebeurt dat?
Het zaadje heeft de instructies, maar het heeft ook zonlicht, water en aarde nodig.
De grondwet heeft woorden, maar het heeft ook mensen nodig om ze tot leven te brengen.
Rechters, burgers, leiders.
Beide zijn ze afhankelijk van hun omgeving.
En beide kunnen ze veranderen.
Een tak die groeit naar het licht.
Een wet die wordt aangepast aan nieuwe tijden.
Dus, uiteindelijk.
De informatie die besloten lag in de eikel, en de informatie in de grondwet,
groeien uit tot iets machtigs in een voedzame gezonde bodem.
En daarom is het zo mooi dat de eerste grondwet van Amerika is geschreven met galappelinkt.
Inkt gemaakt met galappels van de eik.
De inkt voor de woorden van de grondwet vindt haar oorsprong in de instructies van de eik.
Dat is toch prachtig?

AlbertJan van Hoek, adspirant natuurgids in Hilversum

Wat een eikels dit jaar

Er zijn veel grondwetten

Eikels op een eikenhouten vloer, leven op dood

Weerspiegeling, grondwetten hebben ook keerzijdes

Paddenstoelen

De allereerste keer dat ik met de Paddenstoelenwerkgroep meeding op excursie was een bijzondere ervaring. Ik had altijd al interesse in paddenstoelen, maar had me er nooit echt in verdiept. Verder dan kijken in een paddenstoelengids-je dat ik als kind voor een verjaardag had gekregen kwam ik niet.

Zo'n tien jaar geleden meldde ik me aan voor een excursie bij één van de bekendste mycologen van Nederland, Eef Arnolds. Vol verwachting gingen we ergens in Drenthe een natuurgebied in, dat door runderen werd begraasd. We hadden al een heleboel mooie paddenstoelen gezien, waar ik nog nooit van had gehoord, toen er ineens vijf volwassen mannen met grote camera's op de grond lagen. Bij nader onderzoek bekeken ze een mesthoop waar prachtige zeldzame kleine paddenstoeltjes op groeiden. Ik vond het maar vreemd, en vroeg me af waar ik nu weer in beland was.

Nu een aantal jaren later heb ik iets meer kennis van paddenstoelen maar de belangstelling en liefde voor deze bijzondere schimmels is alleen maar gegroeid, en ga ook ik met veel plezier op de grond zitten om een bijzonder exemplaar te fotograferen.

Geniet van de foto's van een excursie in de buurt van Uffelte.

Tekst en foto's: Lydia de Waard-Levöleger.

Vaaggeordelde gordijnzwam - (*Cortinarius anomalus*)

Rupsendoder - (*Cordyceps militaris*)

Groene glibberzwam - (*Leotia lubrica*)

Koningsmantel - (*Tricholomopsis rutilans*)

Foto's: André Kok

Inleveren kopij

U kunt te allen tijde kopij inleveren.
Het aantal woorden per artikel: 400 tot 500 woorden.
Graag foto's apart inleveren als JPG-bestand.
Mailadres: dehommel@ivnhardenberg.nl
De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken in te korten of te wijzigen.

Welkom

Onze nieuwe IVN-leden

Mevr. A. Slump Hardenberg

Het bestuur

IVN HARDENBERG-GRAMSBERGEN

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

(ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40062389)

Samenstelling bestuur

Voorzitter / dagelijks bestuur

Jan van Hoek

Secretariaat / dagelijksbestuur

Vacant

Penningmeester / dagelijks bestuur

René de Groot

Algemeen lid

Wijnand Lodder

Ledenadministratie: André Kok

e-mail: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Redactieadres De Hommel: Markfluwerhof 2, 7694 DA Kloosterhaar

e-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Afdelingssecretaris:

e-mailadres IVN afdeling: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Website: www.ivnhardenberg.nl

De werkgroepen

Voor informatie over de werkgroepen, neem contact op met de afdelingssecretariaat

Tel: of mail: secretariaat@ivnhardenberg.nl.

Werkgroep Excursies

Jaap Muilwijk

Werkgroep Insecten en nachtvlinders

Julian Overweg en Jari Kampjes

Werkgroep Landschapsonderhoud

Marinus Benning en Gerard Timmerman

Werkgroep Nestkasten

Jari Kampjes en Julian Overweg

Werkgroep Paddenstoelen

Lydia de Waard-Levöleger

Werkgroep Planten

Marijke Hagg

Werkgroep Vogels

Jari Kampjes en Julian Overweg

Werkgroep Zoogdieren

Thirza Wesselink

Contactpersoon Jeugd

In samenwerking met De Koppel

Hout voor de open haard

HOUTPRIJZEN 2024

	Cat. A	Cat. B	Cat. A	Cat. B
	1 m3	1 m3	1 ½ m3	1 ½ m3
Derden	€ 80,00	€ 70,00	€ 120,00	€ 105,00
IVN-lid	€ 75,00	€ 65,00	€ 115,00	€ 100,00

Categorie A: Eik, Beuk, Am. Vogelkers, Acacia, Fruitboom.

Categorie B: Els, Populier, Es, Berk. Iep, etc.

Prijzen zijn afgerond op vijftallen

Bezorgen aan huis (gestort geleverd) per vracht:

Hardenberg € 12,50

Gramsbergen, Dedemsvaart € 17,50

Bel voor informatie en prijzen: Bert Tip, 0523-266474

Afhaalpunt: "De Steenuil", Bosweg te Hardenberg

Zolang de voorraad strekt

Bakkerij Slatman

Bruchterweg 67 Aneveenseweg 34
Hardenberg Ane/Gramsbergen

Ane Brood - Koek - Specialiteitenbakkerij Slatman Hardenberg

Herbers

T W E E W I E L E R S

MOLENPLEIN 4
HARDENBERG
TEL. (0523) 26 20 54

"DE GROOTSTE KAMPEERWINKEL VAN OVERIJSSSEL!"

4000M²

KAMPEER & OUTDOOR REILING

Kampeert en outdoor Reiling
Loswal 2, 7772TT Hardenberg
0523 260398, info@kampeerenoutdoorreiling.nl
www.kampeerenoutdoorreiling.nl

Bomen snoeien?

Vraag een vrijblijvende offerte aan

- ☒ Snoeien
- ☒ Kappen
- ☒ Aanplant
- ☒ Boomveiligheidscontrole
- ☒ Advies

Pothofweg 4
7785 JB Anevelde
06-53218633
www.muilwijkboomverzorging.nl

Rots en Water programma

Zorgen

je kind wordt gepest, gaat met buikpijn naar school of is niet weerbaar genoeg, trainingen in kleine groepen of individueel.
Start op elk gewenst moment op verschillende locaties in de regio of bij u op school.

■ weerbaarheid ■ zelfvertrouwen ■ grenzen stellen

Michiel Stolper
06-162 43 443
info@stavastcoaching.nl
www.stavastcoaching.nl

Steenuil

Foto: Martha de Jong-Lantink

Iedere natuurliefhebber is welkom

Lid worden van IVN Hardenberg - Gramsbergen ?

Met ingang van 1 januari 2023 ontvangen de leden 2 x per jaar ons afdelingsblad "De Hommel". Daarnaast ontvangt u 4 x per jaar het blad "Mens en Natuur" van het landelijke IVN.

Leden kunnen gratis meedoen met onze excursies en verenigingsactiviteiten.

De contributietarieven: € 24,00 voor leden, huisgenoot-leden en jeugdleden € 6,00, donateurs € 10,00 per jaar.

Het lidmaatschap duurt minimaal één jaar. Het lidmaatschapsjaar loopt van de datum van inschrijving tot één jaar daaropvolgend. Het wordt automatisch met een jaar verlengd.

U kunt het lidmaatschap tot een maand voor het lidmaatschap afloopt opzeggen.

Dat kunt u doen bij het landelijk IVN t.a.v servicedesk, PB 20123, 1000 HC Amsterdam of bij André Kok

E-mail adres: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Ons IBAN bankrekeningnummer is: NL24 RABO 0384977006.